

Кәсіптік бағдар беру кабинетіндегі ақпараттық сағат

Өткізген :Мектеп психологы

Қамай.

Кәсіптік бағдар беру-білім алушыға білім беру
және кәсіптік мүмкіндіктер саласындағы құқықтарын іске асыруда, кәсіптік мүдделеріне, жеке қабілеттеріне және психофизиологиялық ерекшеліктеріне сәйкес кәсіп пен оқу орнын еркін, саналы түрде таңдауда ақпарат пен кеңес беру;

Кәсіптік білім беру – білім алушылардың белгілі бір салада кәсіптік қызмет жүргізуге және (немесе) белгілі бір кәсіп немесе мамандық бойынша жұмысты орындауға мүмкіндік беретін білім, білік, дағдылар мен құзыреттер алуға бағытталған білім беру түрі;

Кәсіптік оқыту-белгілі бір жұмыс түрін орындау үшін қажетті жана немесе өзгертілген кәсіптік дағдыларды игеру үшін тұлғаны дамытуға бағытталған кәсіптік оқыту;

Бейін алдындағы дайындық-негізгі орта білім алушылар үшін жеке білім беру траекториясын таңдауды мақсатты педагогикалық сүйемелдеу;

Біліктілік беру-кәсіптік қызметтің тиісті түрі шеңберінде жұмысты орындау үшін қажетті жеке қабілеттердің, кәсіптік білімдердің, іскерліктер мен дағдылардың жиынтығын растау рәсімі;

Педагог-кәсіптік бағдар беруші-мектепте кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастырады, кәсіптік бағдар беру жұмысына ұйымдастырушылық- әдістемелік басшылықты қамтамасыз етеді;

Психодиагностика-білім алушының жеке ерекшеліктерін, оның жеке бейімділігі мен қабілеттерін анықтауға арналған болашақ кәсіби қызмет түрін таңдауға жарамды психологиялық-педагогикалық процедуралар кешені;

Портфолио-білім алушылардың орта білім беру ұйымдарында оқу кезеңінде кәсіптік бағдарлау іс-шараларынан өту нәтижелері туралы дербес деректер базасы (қағаз немесе электрондық жеткізгіште);

Кәсіби іріктеу – психологиялық, психофизикалық және медициналық диагностика нәтижелері негізінде білім алушыға өзінің психологиялық, психофизикалық, физиологиялық ерекшеліктеріне неғұрлым сәйкес келетін кәсіптік қызметтің ықтимал бағыттары туралы ұсыныстар беру;

Кәсіби ақпарат – білім алушыларды өндірістің заманауи түрлерімен, еңбек нарығының жай-

күйімен, білікті кадрлардағы шаруашылық кешенінің қажеттіліктерімен, кәсіптер нарығының мазмұны мен даму перспективаларымен, оларды игеру нысандары мен шарттарымен, кәсіптердің адамға қойылатын талаптарымен, еңбек қыметі процесінде кәсіптік-біліктілік өсу және өзін-өзі жетілдіру мүмкіндіктерімен таныстыру;

Кәсіби кеңес беру-білім алушыға кәсіби жолды таңдау туралы саналы шешім қабылдау мақсатында кәсіби өзін-өзі анықтауда көмек көрсету;

Кәсіптік тәрбие-

оқушылардың бейімділігі мен кәсіби қызығушылықтарын қалыптастыруды қамтиды. Кәсіптік тәрбие бойынша педагогикалық жұмыстың мәні білім алушыларды оқу және сыныптан тыс жұмыстардың әртүрлі нысандарына, қоғамдық пайдалы және өндірістік еңбекке қатысуға, күштерді белсенді сынауға ынталандыру болып табылады. Бұл сіздің бейімділіктеріңіз бен қабілеттеріңізді практикалық тәжірибе арқылы білуге және анықтауға мүмкіндік береді. Бейімділік қызмет барысында дамиды, ал кәсіби білім кәсіби қызығушылықтар болған кезде сәтті жинақталады. Оқушының өзін әртүрлі іс-әрекеттерде сынап көруі маңызды.

Әр мұғалімнің міндеті-білім алушыларға өзін және басқалардың әлеуетін барынша арттыра алатын мамандықты таңдауға көмектесу. Таңдалған бағытта одан әрі үздіксіз даму және қажетті мақсаттарға жету мүмкіндігі де өзекті болып табылады.

Болашақ мамандықты таңдау анықтамасы колледжге немесе университетке түсу туралы шешім қабылдау қажет болған кезде жоғары сынып оқушыларында (9-11 сынып) пайда болады. Күрделілік еңбек нарығындағы жағдай туралы жеткіліксіз кең көзқарасқа, кейбір мұғалімдер мен ата-аналардың болашақ онжылдықтардағы өзекті кәсіптер туралы білмеуіне және қалыптасқан көзқарастарына байланысты туындайды. Педагогтар мен ата-аналардың үздіксіз кәсіби дамуы олардың әлеуетіне, даму бағыттарына, жеке бейімділіктеріне, мүдделері мен тілектеріне сәйкес таңдау кезінде білім алушылардың қолдауымен маңызды мәнге ие. Осыған байланысты мемлекет пен қоғам тарапынан мұғалімнің, ата-аналардың және білім алушылардың дамуын қолдау маңызды факт болып табылады. Мұғалімдер өз кезегінде болашақ мамандарға бастауыш мектептен бастап кәсіптік бағдар беру жұмыстарын жүргізу арқылы оқу және мансаптық өсу бағытын таңдауға көмектеседі.

Мектептегі кәсіби бағдар- бұл оқушыларды кәсіптер әлемімен таныстыруға, олардың жеке бейімділігі мен қызығушылықтарын анықтауға және жеке ерекшеліктеріне сәйкес одан әрі қызмет түрін таңдауға көмектесетін іс-шаралар жүйесі. Бұл жұмыс жан-жақты, өйткені ол психологиялық, педагогикалық, медициналық-физиологиялық, әлеуметтік, экономикалық аспектілерге әсер етеді. Сондықтан кәсіп

сынып

психолог, кітапханашы және т.б. тиімді кәсіптік бағдарлау жұмыстарын жетекшісі, пән мұғалімі, педагог-жүргізу бойынша әдістемелік ұсынымдарды әзірлеу қажеттілігі туындады. Әдістемелік ұсынымдарда халықаралық тәжірибені зерделеу және білім алушыларға кәсіптік бағдар беру бойынша елдегі ағымдағы жағдайды талдау негізінде авторлар орта білім беру ұйымдарының білім алушыларына кәсіптік бағдар беру жүйесін әзірлеуге әрекет жасады. Жұмыс жалпы педагогикалық принциптерге сүйене отырып, ғылыми-әдістемелік тәсілдер, психологиялық әзірлемелер негізінде жазылған

Әдістемелік ұсынымдардың мақсаты: әдістемелік кабинеттер басшыларына, мектеп директорларының орынбасарларына, сынып жетекшісіне, пән мұғалімдеріне, педагог-психологтарға орта білім беру ұйымдарының білім алушыларын кәсіптік бағдарлаудың кешенді жүйесін ұйымдастыру және өткізу бойынша әдістемелік көмек беру.

1. оқу бағдарламаларының мүмкіндіктерін алдын ала талдай отырып, пәндер бойынша кәсіптік бағдар беру жұмысын күнтізбелік жоспарлауды жүзеге асыруға міндетті. Бағдарламалардың талаптарына сәйкес білім алушылардың кәсіптерді зерттеудің неғұрлым қолжетімді нысандары мен әдістерін анықтау (әңгімелер, кәсіптер туралы әңгімелер, экскурсиялар, бақылаулар, өндірістік мазмұндағы зертханалық-практикалық жұмыстар және т.б.). Жаратылыстану-математикалық цикл педагогтарының әдістемелік бірлестіктерінің отырыстарында кәсіптік бағдар беру жұмысының барысын талқылау;
2. пән бойынша оқытылатын тақырыптың мүмкіндіктері шегінде білім алушыларды өндірістің ғылыми негіздерімен, еңбек ресурстарымен және кадрларға қажеттіліктермен үнемі таныстырып отыру;
3. білім алушылардың әртүрлі кәсіптердің еңбек сипаты, жергілікті өндірістің мәні мен құрылымы, оның даму перспективалары туралы түсініктері мен білімдерін жүйелі түрде тереңдетуге;
4. педагогтер кәсіптік бағдар беру материалын түсіндіру және бекіту процесінде білім алушыларда бар жеке танымдық және практикалық тәжірибені пайдалануға құқылы;
5. тақырыптың мүмкіндіктері мен жасын ескере отырып, білім алушыларды кәсіпорында рды ұйымдастыру және басқару құрылымымен, экономикалық категориялармен (шаруашылық есеп, өзіндік құн, пайда, инфляция және т. б.) таныстыру;
6. жоғары сынып оқушыларының еңбекке, түрлі кәсіптерге деген қызығушылығын дамытуға жеке және сараланған тәсілді жүзеге асыруға;
7. пән мұғалімдеріне білім алушыларға өңірлік компоненті бар тапсырмаларды ұсынуға, о

тік бағдарлау бойынша жұмыс нәтижелері білім беру ұйымының барлық қызметтері ерінің үйлесімді жұмысына байланысты [2].

Әр бала ерекше және әртүрлі қабілеттерге ие, оларды белгілі бір үлгіге байланыстыру қиын. Кәсіби кеңес беру білім алушыларға білім туралы саналы шешім қабылдау үшін өздерін түсінуге көмектеседі. Мансап бойынша кеңес беру сонымен қатар шоғырланудың төмендігі және ата-аналар мен балалар арасындағы кәсіпті таңдау және мектепті сақтау деңгейлері туралы келіспеушіліктер сияқты көптеген мәселелерді шешуге көмектеседі. Дұрыс басшылық пен мансаптық кеңес беру арқылы үміткерлердің көпшілігі табысқа жетуге көмектесетін дұрыс мансапты таңдай алады. Мансап бойынша кеңес беру

оқушыларға курстардың тереңдігі мен сипатын, сондай-ақ болашақ мүмкіндіктердің әлеуетін түсінуге көмектеседі [3].

Алайда, бүгінгі таңда бейіндік оқытуды ұйымдастыру және енгізу кезінде кейбір ұйымдастырушылық-педагогикалық проблемалар бар. Олардың ішінде:

- мектеп басшыларының бейіндік мектептің оңтайлы моделін таңдауға дайындығы;
- әртүрлі білім беру модельдерін әзірлеуге және олардың тиімділігін салыстырмалы талдауға отандық педагогиканың жеткіліксіз назары;
- бейіндік сыныптан ерекшеленетін бейіндік оқыту модельдерін нормативтік-құқықтық қамтамасыз етудің болмауы;
- оқушылардың бір профильден екіншісіне ауысу құқығының болмауы және т.б. [4].

Білім беру жүйесін жаңғыртудың басты міндеті білім берудің заманауи сипатын қамтамасыз ету және білім беру жүйесінің барлық құрамдас бөліктерін жеке тұлғаның, қоғамның және мемлекеттің өзекті және перспективалық қажеттіліктерімен сәйкестендіру болып табылады.

Білім берудің барлық деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарына сәйкес оқу бағдарламасында бейіндік оқыту міндетті оқу пәндері мен таңдау бойынша бейіндік оқу пәндерінің үйлесімі негізінде жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттар бойынша іске асырылады.

Оқу жылынан бастап республика мектептерінде "педагог қызметкерлер мен оларға теңестірілген адамдар лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2009 жылғы 13 шілдедегі № 338 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы" құжатқа сәйкес (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 31 наурыздағы № 121 бұйрығы, Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 4 сәуірде № 27394 болып тіркелген) педагог-кәсіптік бағдар беруші лауазымы енгізілді.

Білім алушыларға дұрыс бағыт беру үшін бейіндік оқыту бойынша тәрбиешілер мен жұмыс жасауда кәсіби педагогика қажет екені анық [4].

Осыған байланысты әдістемелік көмек көрсету мақсатында білім беру ұйымдарында кешенді жүйені әзірлеу және педагогтардың:

дарды өндірістік сипаттағы практикалық жұмыстарды жүргізуге байланыстырып, осымен
ша әлебиеттерді пайдалана отырып, білім алушыларға жұмыскердің еңбек өнімділігі мен есе
птеу, кәсіпорындардың экономикалық мүмкіндіктерін айқындау, техниканың
өнімділігімен
таныстыру іскерліктерін сініруге; білім алушылар қандай да бір техникалық конструкция
ны зерделей отырып, оқу тапсырмаларын өндірістік процестерді талдауға жалғыздан б
ілімді қолдануға назар аудару; білім алушылардың кәсіби өзін-өзі анықтауға дайындығын
анықтау.